

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม อาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย: การทบทวนวรรณกรรม

Factors Affecting the Competitiveness Enhancement of Preserved Seafood Industry in Thailand: Literature Review

สุรเดช นิลอุบล¹ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล² กอแก้ว จันทร์กิ่งทอง² และ สิริลักษณ์ ทองพูน³

Suradeach Nilnubon¹ Woralluck Lalitsasivimol² Korkaew Jankingthong² and Siriluck Thongpoon³

วันที่รับบทความ : 05/08/2563

วันแก้ไขบทความ : 06/10/2563

วันตอบรับบทความ : 21/10/2563

บทคัดย่อ

ปัจจุบันความต้องการอาหารทะเลแปรรูปของประชากรโลกได้เติบโตขึ้นอย่างมาก ตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nation: FAO) ประมาณการไว้ว่าในปี 2593 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 9.6 พันล้านคน หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 35 และได้คาดการณ์ว่าในปี 2568 ความต้องการบริโภคอาหารทะเลของโลกจะอยู่ที่ประมาณ 21.8 กิโลกรัมต่อคน เพิ่มขึ้นจาก 20.3 กิโลกรัมต่อคนในปี 2558 ทำให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปมีความสำคัญต่อการเติบโตของระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการอาหาร ซึ่งแหล่งอาหารนั้นก็มิอยู่หลายแหล่ง และที่สำคัญก็คือแหล่งอาหารที่มาจากทะเลซึ่งได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารอบแนวความคิดการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย ผลจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย จะสามารถ

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Doctoral Student, Doctor of Philosophy in Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Assistant Professor Dr., Doctor of Philosophy in Business Administration Program in Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University

³ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Dr., Doctor of Philosophy in Business Administration Program in Business Administration Program, Hatyai Business School, Hatyai University

ทำให้เกิดความได้เปรียบของอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย จึงควรให้ความสำคัญและประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ทั้งในรูปของความสามารถด้านทุนมนุษย์ ความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ : ความสามารถทางการแข่งขัน ความสามารถในการปรับตัว อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป

Abstract

At present, it has high demand of preserved seafood from world population. The Food and Agriculture Organization of the United Nation (FAO) estimated for the grow up 35% of the world preserved seafood consumption in 2050 for 9.6 billion peoples and estimated the world's demand for seafood is approximately 21.8 kilograms per person, up from 20.3 kilograms per person in 2015. Causing the preserve seafood is Important for economic growth continuously. This is because humans need food. There are many food sources. And most importantly, food sources that come from the sea which has been popular from the past.

This study aim to literature review to related the development of the research framework for creating the competitiveness enhancement of preserved seafood industry in Thailand. The result of the literature review found that increasing competitiveness capability of preserved seafood industry in Thailand will be able to give an industry competitive advantage. Therefore, preserved seafood industry operators in Thailand and the importance of the application should be emphasized to develop and increase the competitiveness of the industry, through human capital and adaptability and entrepreneurial orientation for the future sustainability.

Keywords: Competitiveness, Adaptability, Preserved Seafood

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นผู้ผลิตอาหารทะเลแปรรูปที่สำคัญประเทศหนึ่งของโลก รวมทั้งรัฐบาลมีนโยบายผลักดันอุตสาหกรรมอาหารของไทยให้เป็น Food Hub หรือครัวไทยสู่ครัวโลก อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปจึงมีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจ โดยรายได้จากการส่งออกของประเทศในปี 2559 ที่มีมูลค่า 191,005.6 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 20.2 ของการส่งออกอาหารทั้งหมดของไทย โดยมีทุนสำรองและกึ่งเป็นสินค้าหลักด้วยสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 (ทุนสำรอง 68,535.8 ล้านบาท และกึ่ง 69,422 ล้านบาท) โดยในปี 2560 ไทยส่งออกทุนสำรองคิดเป็น

มูลค่า 71,962.5 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 5.0 และส่งออกถึง 77,058.4 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 11.0 โดยอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในปัจจุบันนั้นมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งในด้านการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ด้านแรงงาน และในด้านการผลิตสินค้าที่หลากหลายรูปแบบ ความหลากหลายของสินค้ามีส่วนช่วยให้ประเทศมีช่องทางในการส่งออกมากขึ้น สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกจากประเทศยังเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก (Kasikorn Research Center, 2017) เพื่อรองรับการขับเคลื่อนผ่านยุค 3.0 ก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปไทยมีความสำคัญไม่น้อยต่อการพัฒนาประเทศและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ความต้องการอาหารทะเลในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยเสริมจากคุณค่าทางอาหารที่มีมากมายของอาหารทะเล ถ้านับรวมมูลค่าสินค้าส่งออกเกี่ยวกับอาหารทะเลอยู่ที่ประมาณ 200,000 ล้านบาท/ปี (Fisheries Development Policy and Strategy Division., 2016; Kasikorn Research Center, 2017) แต่มีปัจจัยหลายด้านที่ก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยปัจจัยภายนอกมาจากแรงกดดันจากมาตรการกีดกันทางการค้าของประเศคู่ค้า การจัดอันดับการค้ามนุษย์ของไทยจากประเทศสหรัฐอเมริกา และสภาพการแข่งขันที่รุนแรงจากประเทศที่มีต้นทุนที่ต่ำกว่า ส่วนปัจจัยภายในเกิดจากการไม่สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ทำให้อุตสาหกรรมไทยประสบปัญหาจึงส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมแปรรูปไทยประสบภาวะชะลอตัว (Kasikorn Research Center, 2017) ตลาดส่งออกหลักของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปไทยคือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น รวมทั้งกลุ่มสหภาพยุโรปและตะวันออกกลาง มีแนวโน้มที่จะลดลงเนื่องจากผลกระทบดังที่กล่าว และจากการที่กลุ่มสหภาพยุโรปให้ใบเหลืองกับประเทศไทยในเรื่องการทำประมงที่ผิดกฎหมายและไร้การควบคุม การวิตกกังวลเกี่ยวกับนโยบายการค้าของประเศสหรัฐอเมริกา ในประเด็นการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงของไทย

สภาพการประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปของไทยปัจจุบันที่มีการเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวให้ทันกับการแข่งขันที่รุนแรง ดังนั้นธุรกิจจะต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านต้นทุนเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Boonbongkarn & Kajornman, 2005) การบริหารต้นทุนเป็นการบริหารต้นทุนเพื่อสร้างคุณค่าในสินค้า ซึ่งจะทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Komalatat, 2009) และการเป็นผู้นำทางด้านการสร้างความแตกต่าง โดยจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่หลากหลายในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Wattanasuphachok, 2005) ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาประสิทธิภาพทั้งในด้านเวลา ด้านการใช้ทรัพยากรบุคคล และด้านต้นทุนเกิดจากการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย (Ritchie, Marshal & Eardley, 1998) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำเนินงานจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้นทุนรวมขององค์กรลดลง (Evangelista & Sweeney, 2006) ซึ่งความสามารถในการลดต้นทุนขององค์กรนี้จัดได้ว่าเป็นตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพที่สำคัญ (Brah & Lim, 2006) ส่งผลให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง แต่มีคุณภาพที่เท่าเทียมหรือดีกว่า ย่อมมีความได้เปรียบ

ทางการแข่งขัน (Hamman, 1995) ความมุ่งหวังขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ จะสัมฤทธิ์ผลได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการประกอบกัน อาทิ เงินทุน เครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและมากเพียงพอ

กลยุทธ์การบริหารธุรกิจ วิสัยทัศน์ผู้นำ ความสามารถในการปรับตัว นวัตกรรมที่แตกต่าง และที่สำคัญที่สุดคือ การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Lupong, 2012) สินทรัพย์อย่างหนึ่งที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นคือ ทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ ใช้อย่างรู้และสื่อสารความรู้เพื่อสร้างประสิทธิภาพของการทำงานและขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างก้าวหน้านั่นเอง การพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพก็จะทำให้อัตราการแข่งขันของบริษัทเพิ่มขึ้นในระยะยาวด้วย (Bryan, 2007) หากองค์กรพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการเพิ่มทุนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ก็จะยิ่งเพิ่มมูลค่า และเสริมสร้างผลการดำเนินงานที่ดีให้กับองค์กร (Khalique, 2011)

จากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปของไทยที่ไม่สามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากสภาพการแข่งขันที่รุนแรงกับตลาดที่มีผู้ค้ารายใหม่เข้ามามีบทบาท ทำให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปต้องปรับตัว และท่ามกลางความไม่แน่นอนของตลาดเนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา ไวรัส (โควิด-19) ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสดูแลความท้าทายทางการค้าของประเทศคู่ค้า เช่น ความเป็นไปได้ที่สหรัฐอเมริกาจะเก็บภาษีนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้ความสามารถทางการแข่งขันด้านราคาของไทยลดลง (Kasikorn Research Center, 2017) และการได้รับแรงสนับสนุนจากผู้บริโภคที่ต้องการอาหารทะเลแปรรูปมาเพิ่มคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกสบายในการรับประทาน ความรวดเร็วในการประกอบอาหาร และคุณค่าทางโภชนาการที่ครบถ้วน หรือผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาซึ่งทำให้วิถีการบริโภคเปลี่ยนไป สถานการณ์ดังกล่าวย่อมเป็นโอกาสทางธุรกิจที่สำคัญต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปของไทย (Kasikorn Research Center, 2017) ดังนั้น เพื่อพัฒนาให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปของไทยสามารถแข่งขันและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาดโลกได้จำเป็นต้องสร้างความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความพร้อมด้านประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้า รวมถึงความพร้อมด้านการให้บริการสินค้าที่ผลิต เพื่อความสำเร็จของธุรกิจในอนาคต (Dobrivoevic, 2013) ตลอดจนการปรับตัวที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงล้วนนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ (Lin, 2015) การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความสามารถทางการแข่งขัน (Wernerfelt, 1984) ในการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญ และกล่าวถึงทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Resource-Based View) แต่เนื่องจากการจัดการทรัพยากรตามทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากรนั้น ไม่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Cavusgil, 2007) ดังนั้น ภายใต้ภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่

สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ความสามารถเชิงพลวัตจึงเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการจัดการด้านกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมกับองค์กรภายใต้สภาวะการแข่งขันที่มีความเป็นพลวัต (Teece, 2007)

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ ยังมีตัวแปรอีกหลายด้านที่สามารถพัฒนาต่อยอดสำหรับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรด้านความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจ ตัวแปรด้านความมุ่งมั่นการเป็นผู้ประกอบการที่มีตัวชี้วัดในหลายมิติ ตัวแปรด้านด้านทุนมนุษย์ และตัวแปรด้านความสามารถทางการแข่งขัน สำหรับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย การศึกษาทฤษฎีมุมมองเชิงฐานทรัพยากร เป็นแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ และจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัย ด้านทุนมนุษย์ ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านการมุ่งมั่นการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการหรือระดับผู้จัดการทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในเขตฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพผลการดำเนินงานขององค์กรด้วยการเพิ่มทุนพัฒนาขีดความสามารถ เพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย เจริญก้าวหน้าเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาแนวทางในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัย ด้านทุนมนุษย์ ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านการมุ่งมั่นการเป็นผู้ประกอบการ

ประโยชน์ของการศึกษา

เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการ ที่ถือเป็นองค์กรธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย สามารถนำกรอบแนวคิดจากการวิจัยนี้ไปกำหนดเป็นนโยบาย หรือกำหนดเป็นกลยุทธ์ แผนธุรกิจ การทำงานให้เหมาะสมกับสภาพการแข่งขันของธุรกิจในปัจจุบัน

ทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Resource Based View Theory : RBV)

ทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร เป็นทฤษฎีในยุคโลกาภิวัตน์ที่กล่าวถึง การบูรณาการเกี่ยวกับ ทรัพยากร (Resource) ในองค์กรนั้น ซึ่งได้แก่ คน เงินทุน สินทรัพย์ ความรู้ ชื่อเสียงกลยุทธ์ในการดำเนินงานและความสามารถขององค์กร (Capability) เพื่อให้บรรลุถึงผลการดำเนินงานขององค์กร (Firm Performance) โดยทั้งสินทรัพย์และความสามารถขององค์กรนั้นมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้คือ ต้องเป็นสิ่งที่มีความค่า (Value) หายาก (Rare) ยากที่จะลอกเลียนแบบได้ (Difficult to Imitate) และยากที่จะนำมาทดแทน (Difficult to Substitute) เพื่อนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (Barney, 1991) และความสามารถในการปรับตัวในทางธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว จึงจะเกิดความยั่งยืนในทางธุรกิจ (Benner & Tushman, 2003) จากแนวความคิดของทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร ซึ่งได้เน้นถึงความแตกต่างทางด้านทรัพยากรว่าเป็นที่มา ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์กรเกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน และสามารถทำให้องค์การนั้นมีผลประกอบการที่ดีกว่าคู่แข่งรายอื่น ๆ ในอุตสาหกรรม (Barney, 1991; Porter, 1980) โดยที่ทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร ได้เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการที่องค์กรที่ให้ความสำคัญในเรื่องของทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรและจะทำให้องค์การนั้นเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capability)

ความสามารถเชิงพลวัตเป็นแนวคิดด้านกลยุทธ์ (Teece, Pisano & Shuen, 1997; Teece, 2012) ได้เขียนขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร ซึ่งมุ่งที่จะบูรณาการทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และสามารถสอดคล้องกับโอกาสในอนาคต (Barney, 1991) และแนวคิดดังกล่าวจะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ผันแปรมากกว่าสภาพแวดล้อมที่คงที่ ซึ่งองค์กรต้องการพัฒนาความสามารถใหม่ หรือจัดการกับทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและองค์กรต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่สามารถทราบล่วงหน้าได้ ดังนั้น ความสามารถเชิงพลวัตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการด้านกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับองค์กรภายใต้สภาวะการแข่งขันที่มีความเป็นพลวัต (Teece, 2007) ซึ่งทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากรไม่สามารถอธิบายได้ การใช้เพียงทรัพยากรและความสามารถที่องค์กรมีอยู่ภายใต้สภาวะเสถียรอาจไม่เพียงพอ (Eisenhardt & Martin, 2000) แนวคิดความสามารถเชิงพลวัตนั้นเป็นความสามารถขององค์กรที่จะสร้าง รวบรวม เปลี่ยนแปลงและบูรณาการความสามารถ และทรัพยากรองค์กรมีอยู่ทั้งภายในและภายนอกให้ สามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ (Teece, 2007) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Galunic and Eisenhardt (2001) และ Rindova and Kotha (2001) ได้ให้ความหมายและได้อธิบายถึงความสามารถเชิงพลวัตว่าเป็นการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ บริหารจัดการทรัพยากรให้มีความสามารถสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับตัวสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ความสามารถทางการแข่งขัน (Competitiveness)

Kotler ได้กล่าวไว้ว่าธุรกิจจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่สถานการณ์ด้านการตลาดของตนเองได้เปรียบเพื่อสร้างความได้เปรียบด้านความสามารถทางการแข่งขัน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง ย่อมทำให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันด้านต้นทุนและสามารถใช้กลยุทธ์นี้เป็นผู้นำด้านต้นทุนที่เหนือกว่าคู่แข่ง ดังนั้นในการที่จะรักษาสถานะความสามารถทางการแข่งขันไว้ได้นั้น องค์กรจะต้องมีความชัดเจนในกลยุทธ์การรักษาฐานลูกค้าและการหาลูกค้าเพิ่มเติม โดยองค์กรจะต้องทราบถึงจุดแข็งที่จะสร้างความสามารถทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง (Protogerou et al., 2012) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของ Eisenhardt and Martin (2000) ว่าความได้เปรียบทางการแข่งขันขึ้นอยู่กับการใช้ความสามารถเชิงพลวัตในการสร้างสมรรถนะขององค์กรให้มีลักษณะเฉพาะที่จะนำองค์กร ไปสู่ความได้เปรียบการพัฒนาความสามารถหลักของบุคลากรในองค์กรจะทำให้เห็นคุณค่าและนำความรู้มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างโอกาสในผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยจะส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันด้านการสร้างความแตกต่างและนวัตกรรมใหม่ (Chatterji & Patro, 2014; Wilden & Gudergan, 2015) และงานวิจัยของ Chen and Tsai (2012) ที่พบว่าความสามารถเชิงพลวัตจากการใช้ทรัพยากรขององค์กรจะมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน Porter (1990) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ความสามารถทางการแข่งขันที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านการแข่งขัน ด้านปัจจัยการผลิต ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และด้านอุปสงค์ รวมทั้งอีก 2 ปัจจัย คือ โอกาสและรัฐบาล ที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมหรือองค์กรมีทั้งหมด 4 กลุ่ม เป็นพื้นฐานในการศึกษาคือ การผลิต ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน และตลาดเงิน องค์ประกอบของความสามารถทางการแข่งขันตามตามทฤษฎี Diamond Model ของ Michael E. Porter ประกอบด้วย 1) อุปสรรคกีดขวางการเข้าสู่อุตสาหกรรม 2) แรงผลักดันจากผู้ผลิตหรือคู่แข่งที่มีในอุตสาหกรรม 3) อำนาจการต่อรองของผู้ขาย 4) อำนาจการต่อรองของลูกค้า และ 5) แรงผลักดันซึ่งเกิดจากสินค้าอื่น ๆ ซึ่งสามารถใช้ทดแทนได้

จากการทบทวนวรรณกรรม ความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป หมายถึง การที่อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปสามารถมีความได้เปรียบที่ดีกว่าคู่แข่ง (Porter, 1985) โดยอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปนั้นสามารถสร้างความสามารถทางการแข่งขันที่มีข้อได้เปรียบที่ดีกว่าอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปอื่นภายใต้อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปเดียวกัน (Kay, 1993) หรืออุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปสามารถสร้างผลตอบแทนทางผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปที่ดีกว่า (Cheng & Yeh, 2007) หรือเป็นการสร้างความยั่งยืนของความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปที่เหนือกว่าคู่แข่ง (Bharadwaj,

Varadarajan & Fahy, 1993) และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร

ทุนมนุษย์ (Human Capital)

การพัฒนาและเพิ่มทักษะ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ (Nalbantian et al., 2004) ทฤษฎี ทุนมนุษย์จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาพนักงาน ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Asefa & Huang, 1994; Schultz, 1961) การลงทุนในทุนมนุษย์ในปัจจุบันถือเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจขององค์กรและสร้างความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (Marimuthu et al., 2009) ดังนั้นทุนมนุษย์ตามทฤษฎีนี้จึงหมายถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะที่สะสมผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การมุ่งเน้นความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม (Becker, 1993) ทฤษฎีทุนมนุษย์จึงมีระดับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและได้รับความสนใจมากขึ้น เกี่ยวกับการฝึกอบรมที่เป็นมุมมองของแต่ละบุคคล การลงทุนในทุนมนุษย์ยังเป็นการเพิ่มคุณภาพ (ผลผลิต) ของพนักงาน ดังนั้นการลงทุนในทุนมนุษย์ขององค์กรในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถของพนักงานในการดำเนินกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างความสามารถทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (Marimuthu et al., 2009) องค์กรต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์เป้าหมาย วิสัยทัศน์ หรือสอดคล้องกับการสร้างสมรรถนะความสามารถ (Competency) ของคนในองค์กรจะช่วยให้องค์กรเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นที่รู้จักเชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับในระดับสากลกล่าวคือการพัฒนาทุนมนุษย์จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งจะส่งผลต่อผลการดำเนินงานโดยตรง (Lupong, 2012) ในส่วนของ Schultz (1993) ได้กล่าวถึงทุนมนุษย์ไว้ว่า สินทรัพย์ที่สำคัญของบริษัทคือทุนมนุษย์ ซึ่งมีไว้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพผลการดำเนินงาน และความพึงพอใจของพนักงานอันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีและสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากการทบทวนวรรณกรรม ทุนมนุษย์สำหรับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันมีการพึ่งพาทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนด้านแรงงาน และการลงทุนด้านแรงงานเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจให้มีความสามารถทางการแข่งขันที่สูงขึ้น ประกอบด้วยหลายๆ ด้านซึ่งสามารถเรียกรวมได้ว่าทุนมนุษย์ ดังนั้นเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย ปัจจัยด้านทุนมนุษย์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต จึงนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานได้ว่าทุนมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน

ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)

ความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจหมายถึง การที่ธุรกิจนั้นมีการติดตาม แสวงหาโอกาสทางธุรกิจและสามารถปรับเปลี่ยนธุรกิจให้มีความพร้อมและสร้างโอกาส เพื่อให้ธุรกิจนั้นได้ประโยชน์จากการแข่งขัน (Chakravarthy, 1982) ความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจอุตสาหกรรม

อาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทยหมายถึง การที่ธุรกิจมีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้มีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจเพื่อคงความอยู่รอดในการแข่งขัน ความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจ (Staber & Sydow, 2002) ได้อธิบายการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจไว้ดังนี้

1. ธุรกิจนั้นมีความสามารถที่จะปรับตัวที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ และมีความสามารถในการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วเพื่อสร้างระบบการทำงานใหม่ที่เข้ามาแทนระบบการทำงานแบบเดิม

2. ธุรกิจนั้นมีความสามารถหรือมีความพร้อมสำหรับสินค้าหรือรูปแบบการบริการใหม่

3. ธุรกิจนั้นมีความสามารถในการที่จะแสวงหาโอกาสทางการตลาด หรือการที่ธุรกิจนั้นมีความสามารถในการพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีใหม่ เพื่อสำหรับการสร้างนวัตกรรมของสินค้า หรือการสร้างนวัตกรรมการบริการ ตลอดจนธุรกิจสามารถหาประโยชน์ได้จากสิ่งเหล่านั้น และความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจจะนำมาซึ่งความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืน

ความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจเพื่อสร้างความอยู่รอด (Rindova & Kotha, 2001) ได้กล่าวว่า การสร้างความสามารถทางธุรกิจได้อย่างรวดเร็วคือ การปรับตัวด้านเทคโนโลยี และความสามารถในการปรับตัวในการสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจสามารถก่อให้เกิดผลด้านนวัตกรรม (Tuominen et al., 2004) ได้อธิบายในการวิจัยถึงการแบ่งความสามารถในการปรับตัวและสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทยเพื่อสร้างความยั่งยืนและสร้างความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม ได้เป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

1. ความสามารถในการปรับตัวด้านเทคโนโลยีของแต่ละธุรกิจ โดยการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางการตลาด ซึ่งได้กล่าวไว้ในงานวิจัยของ (Akgün et al., 2012)

2. ความสามารถในการปรับตัวด้านตลาดที่จะส่งผลกระทบต่อนวัตกรรมของสินค้าและนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์

3. ความสามารถในการปรับตัวด้านการบริการของธุรกิจหรือองค์กรนั้น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรม อุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้มีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจเพื่อคงความอยู่รอดในการแข่งขัน ความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจ สามารถนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานที่ว่า ความสามารถในการปรับตัวมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน

การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation)

การมุ่งเน้นผู้ประกอบการหมายถึง การที่บุคคลมีความคิดริเริ่มและมีความเข้าใจในความต้องการของตลาด โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์และการบริการใหม่ๆ เพื่อแสวงหาโอกาสทางการตลาด และยังรวมถึงการมีกระบวนการใหม่ๆ ที่บุคคลนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ Lumpkin and Dess (1996) และ Miller (1983) ได้ให้ความหมายของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการไว้ว่า เป็นการดำเนินธุรกิจ

โดยจะยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และเอาชนะคู่แข่งในทางธุรกิจด้วยนวัตกรรม จากคำนิยามดังกล่าว สามารถแยกการมุ่งเน้นผู้ประกอบการออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) และการดำเนินงานเชิงรุก (Proactive) ซึ่งต่อมา Lumpkin and Dess (1996) ได้ค้นพบอีกว่ายังมีอีก 2 แนวทางที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันคือ ความเป็นอิสระในตัวเอง (Autonomy) และความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) ดังนั้นการมุ่งเน้นผู้ประกอบการจะประกอบด้วยแนวทางหลัก 5 แนวทางดังที่กล่าวมาแล้ว

ตามแนวคิดของ Lumpkin and Dess (1996) ได้กล่าวถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์ และประสิทธิภาพของการประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการตัดสินใจและการกระทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย จึงเป็นส่วนสำคัญในการประสบความสำเร็จของธุรกิจ จำเป็นต้องมีความโดดเด่นที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการดำเนินงานของธุรกิจในด้านต่าง ๆ รวมถึงส่วนแบ่งตลาดและยอดขายที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของผลกำไร ผลการดำเนินงาน ความพึงพอใจของผู้ถือหุ้น โดยการสร้างตัวแบบในการชี้วัดของความมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการอันประกอบด้วย ความสามารถทางนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง การดำเนินงานเชิงรุก ความเป็นอิสระในตัวเอง และความก้าวร้าวในการแข่งขัน การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการจะส่งผลให้เกิดภาวะการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีความก้าวหน้าและมีมาตรฐาน มีต้นทุนต่ำและมีความคุ้มค่า ซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป จากคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการ (Swedberg, 2007) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าจะให้ความหมายของผู้ประกอบการได้ว่า ผู้ประกอบการคือกระบวนการหรือการกระทำที่บุคคลทำการแสวงหาโอกาสโดยไม่ได้นิ่งถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครอง ไม่ว่าจะด้วยตัวเองหรือบุคคลอื่นในองค์กร (Stevenson & Jarillo, 1990)

จากการทบทวนวรรณกรรม ความมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการของอุตสาหกรรมอาหารทะเลจะส่งผลให้เกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้าและเพิ่มประสิทธิภาพผลการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขัน สามารถนำไปสู่การตั้งสมมุติฐานที่ว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน

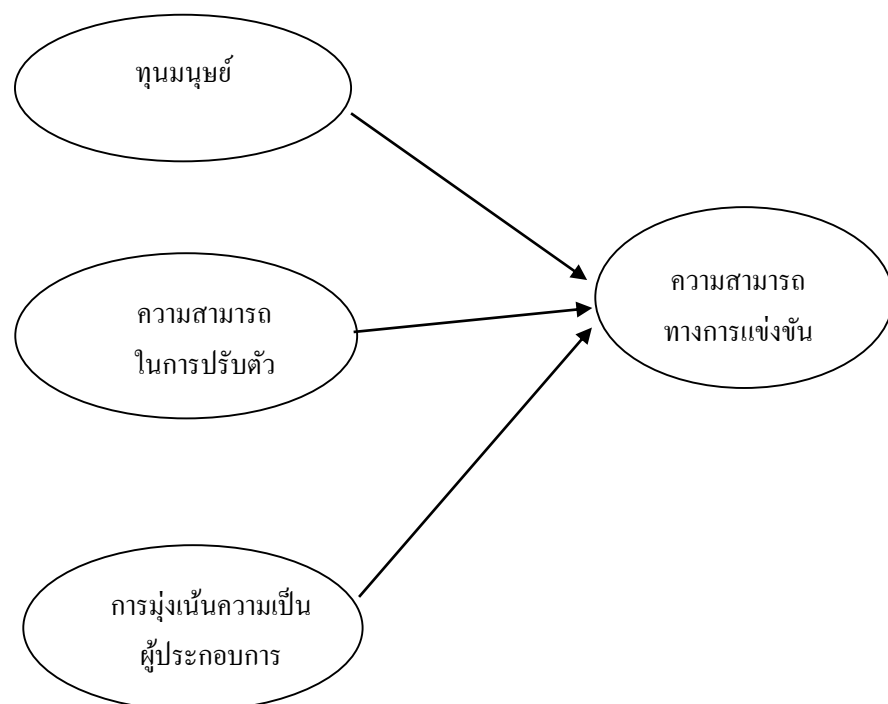
ผลการศึกษา

จากสถานการณ์ปัจจุบันแนวโน้มของการบริโภคอาหารทะเลแปรรูปมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นอาหารที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ และสามารถบริโภคได้ทุกเพศวัย โดยรายได้จากการส่งออกของประเทศในปี 2559 ที่มีมูลค่า 191,005.6 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 20.2 ของการส่งออกอาหารทั้งหมดของไทย โดยมีทุนสำรองและกึ่งเป็นสินค้าหลักด้วยสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 (ทุนสำรอง 68,535.8 ล้านบาท และกึ่ง 69,422 ล้านบาท) โดยในปี 2560 ไทยส่งออกทุนสำรองคิดเป็นมูลค่า 71,962.5 ล้านบาท

ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 5.0 และส่งออกถึง 77,058.4 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2559 ร้อยละ 11.0 แต่การแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามการขยายตัวของตลาด จากการทบทวนวรรณกรรมด้านอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถทางการแข่งขันเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้องค์กรอยู่รอดได้ท่ามกลางการแข่งขันของตลาด และมีหลายปัจจัยที่ส่งผลทำให้องค์กรมีความสามารถทางการแข่งขันที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านทุนมนุษย์ โดยปัจจุบันถือเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืน ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว โดยการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจและสามารถปรับเปลี่ยนธุรกิจเพื่อสร้างความพร้อมและโอกาส เพื่อให้ธุรกิจนั้นได้ประโยชน์จากการแข่งขัน และปัจจัยด้านการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ โดยเป็นการสร้างความคิดริเริ่มและมีความเข้าใจในความต้องการของตลาด โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อแสวงหาโอกาสเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การทบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยนี้อยู่บนพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูป ในประเทศไทยในส่วนของ จังหวัดทางภาคใต้ 14 จังหวัด โดยเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีพนักงาน 51 คนขึ้นไปรวมลูกจ้างรายวัน และเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งออก เพื่อให้เกิดการวิจัยต่อยอดและมีประโยชน์ที่ครอบคลุมสำหรับอุตสาหกรรมชนิดนี้ จึงควรจะมีการวิจัยในส่วนของอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็กกลางแยกตามพื้นที่โดยสร้างเป็นคลัสเตอร์ และอาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ด้านเครือข่ายธุรกิจ ด้านการมุ่งเน้นตลาด หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารทะเลแปรรูปในประเทศไทย

สุรเดช นิลอุบล วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล กอแก้ว จันทร์กึ่งทอง และ สิริลักษณ์ ทองพูน

เอกสารอ้างอิง

- Akgün, A. E., Keskin, H. & Byrne, J. (2012). Antecedents and Contingent Effects of Organizational Adaptive Capability on Firm Product Innovativeness. *Journal of Product Innovation Management*, n/a-n/a. doi: 10.1111/j.15405885.2012.00949.x
- Asefa, S. & Huang, W. C. (Eds.). (1994). *Human capital and economic development*. Michigan: W.E. Upjohn Institute for Employment Research.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustainable competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Benner, M. J. & Tushman, M. L. (2003). Exploitation, exploration, and process management: The productivity dilemma revisited. *Academy of Management Review*, 28(2), 238-256.
- Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education* (3rd ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Bharadwaj, S. G., Varadarajan, P. R. & Fahy, J. (1993). Sustainable competitive advantage in service industries: A conceptual model and research proposition. *Journal of Marketing*, 57(4), 83- 99
- Boonbongkarn, J. & Kajornnan, N. (2005). *Strategic management*. Bangkok: SE Education.
- Brah, S. A. and Lim, H. Y. (2006). The effects of technology and TQM on the performance of logistics companies. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 36(3), 192-209. doi: <https://doi.org/10.1108/09600030610661796>
- Bryan, D. & Rafferty, M. (2007). Financial derivatives and the theory of money. *Economy and society*, 36(1), 134-158.
- Cavusgil, E. L., et al. (2007). Dynamic Capabilities View: Foundations and Research Agenda. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 15(2), 159-166.
- Chakravarthy, B. S. (1982). Adaptation: A promising metaphor for strategic management. *Academy of Management Review*, 7(1), 35-44.
- Chang, Y. H. & Yeh, C. Y. (2007) Core competencies and sustainable competitive advantage in air cargo forwarding. *Transportation Journal*, 46(3), 5-21.
- Chatterji, A. & Patro, A. (2014). Dynamic capabilities and managing human capital. *Academy of Management Perspectives*, 28(4), 395-408.

- Chen, P. C. & Tsai, J. M. (2012). Analysis of the development strategy of late-entrants in Taiwan and Korea's TFT-LCD industry. *Technology in Society*, 34(1), 9-22.
- Dobrivojevic, G. (2013). Analysis of the competitive environment of tourist destinations aiming at attracting FDI by applying Porter's Five Forces Model. *British Journal of Economics, Management and Trade*, 3(4), 359-371.
- Evangelista, P. & Sweeney, E. (2006). Technology usage in the supply chain: The case of small 3 PLs. *The International Journal of Logistics Management*. 17(1), 55-74. Doi: 10.1108/09574090610663437
- Eisenhardt, K. M. & Martin J. A. (2000). Dynamic Capabilities: What are They. *Strategic Management Journal*, 21(10-11), 1105-1121.
- Galunic, C. D. & Eisenhardt, K. M. (2001). Architectural Innovation and Modular Corporate Forms. *Academy of Management Journal*, 44(6), 1229-1249.
- Hammant. (1995). *Encyclopedia of Information Science and Technology*. New York : Yurchak Printing Inc.
- Fisheries Development Policy and Strategy Division. (2016). Thailand's Fisheries Situation. Retrieved from https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20200415132946_1_file.pdf
- Kay, J. F. (1993). The structure of strategy. *Business Strategy Review*, 4(2). 17-37.
- Kasikorn Research Center. (2017). Seeing the Way to Survive : Exporting Thai Processed Seafood. Retrieved from <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Seafood2017.pdf>
- Khalique, M., Nassir Shaari, J. A., Isa, A. H. B. M. & Ageel, A. (2011). Relationship of intellectual capital with the organizational performance of pharmaceutical companies in Pakistan. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(12), 1964-1969.
- Komalatat, D. (2009) *Cost management*. Bangkok: Department of Accounting Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University, (2009)
- Lin, H., (2015). *How dynamic capabilities affect adoption of management innovation*. [online].
- Lumpkin, G.T. & Dess, G.G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.

- Lupong, P. (2012). Development of Human Capital to be Competent and Competitive. *Executive Journal*, 32(4), 103-108.
- Marimuthu, M., Arokiasamy, L. & Ismail, M. (2009). Human capital development and its impact on firm performance: evidence from developmental economics. *The Journal of International Social Research*, 2(8), 265-272.
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.
- Nalbantian, R., Guzzo, R. A., Kieffer, D. & Doherty, J. (2004). Play to Your Strengths: *Managing your internal labour markets for lasting competitive advantage*. New York: McGraw-Hill.
- Porter. (1980). *Competitive Strategy*. Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu>
- Porter, M. E. (1985). Technology and competitive advantage. *The Journal of Business Strategy*, 5(3), 60.
- Porter, M. E. (1990). New global strategies for competitive advantage. *Planning Review*, 18(3), 4-14. doi: <https://doi.org/10.1108/eb054287>
- Protopogrou, A., Caloghirou, Y. & Lioukas, S. (2012). Dynamic capabilities and their indirect impact on firm performance. *Industrial and Corporate Change*, 21(3), 615-647.
- Ritchie, B., Marshal, D. & Eardley, A. (1998). *Information Systems in Business*. Haryana: International Thomson Business Press.
- Rindova, V. P. & Kotha, S. (2001). Continuous “Morphing”: Competing through Dynamic Capabilities, Form, and Function. *Academy of Management Journal*, 44(6), 1263-1280.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1-17.
- Schultz, T. P. (1993). Investments in the schooling and health of women and men: quantities and returns. *Journal of human resources*, 28(4), 694-734.
- Staber, U. & Sydow, J. (2002). Organizational Adaptive Capacity. *Journal of Management Inquiry*, 11(4), 408-424. doi: 10.1177/1056492602238848
- Stevenson, Howard H. & Jarillo, JC. (1990). A paradigm of entrepreneurship: Entrepreneurial management. *Strategic management journal*, 11(Special Issue), 17-27.
- Swedberg, R. (2007). *Rebuilding Schumpeter's Theory of Entrepreneurship*. Paper Presented at Conference on Marshall and Schumpeter, Hitotsubashi University.

- Teece, D. J. (2007). Explicating Dynamic Capabilities: The Nature and Micro foundations of (Sustainable) Enterprise Performance. *Strategic Management Journal*, 28(13), 1319-1350.
- Teece, D. J., Pisano, G. & Schuen, A. (1997). Dynamic Capabilities and Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509-533.
- Tsai, J. M., Cheng, M. J. & Chen, P. C. (2012). Analysis of the development strategy of late-entrants in Taiwan and Korea's TFT-LCD industry. *Technology in Society*, 34(1), 9-22.
- Tuominen, M., Rajala, A. & Möller, K. (2004). How does adaptability drive firm innovativeness? *Journal of Business Research*, 57(5), 495-506. doi: 10.1016/s0148-2963(02)00316-8
- Wattanasuphachok, T. (2005) *Strategic Management and Competition*. Bangkok: Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University.
- Wilden, R. & Gudergan, S. P. (2015). The impact of dynamic capabilities on operational marketing and technological capabilities: investigating the role of environmental turbulence. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(2), 181-199.
- Wernerfelt, B. (1984). A Resource-Based View of the Firm. *Strategic Management Journal*, 5(2), 171-180.

